

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Quid sit detractio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

debet abundantior esse iustitia, modus factioris humilitatis datus est: & idcirco ad petitionem ueniam modum restitutionis determinauit. Est namque in petitione ueniam maxima hominis, a quo petitur honoratio. Doctores autem dicentes teneri hominem ad ueniam petendam, exponendi sunt, quando non potest aliter restitutionem facere. Vnde S. Tho. superius in questione 72. artic. 2. ad tertium, dicit, quod restitutio honoris ablati per contumeliam, fit per exhibitionem reuerentiae. Satisfactio ergo est in praecipuo, non modus satisfaciendi. Et haec etiam pro 4. 72. q. ar. iustificant.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod quod audaciam conuulsiatis contumeliosi debet aliquis moderate reprimere. f. propter officium charitatis, non propter cupiditatem priuati honoris. Vnde dicitur Proverb. 26. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne ei similis efficiaris.

AD SECUNDVM dicendum, quod in hoc, quod aliquis alienas contumelias reprimat, non ita timetur cupiditas priuati honoris, sicut cum aliquis repellit contumelias proprias: magis autem uidetur hoc procedere ex charitatis affectu.

AD TERTIVM dicendum, quod si aliquis hoc animo faceret, ut tacendo contumeliantem ad iracundiam prouocaret, hoc pertineret ad uindictam. Sed si aliquis taceat, uolens dare locum irae, hoc est laudabile. Vnde dicitur Eccle. 8. Non litiges cum homine linguato, & non struas in ignem illius ligna.

ARTICVLVS III.

Vtrum contumelia oriatur ex ira.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod contumelia non oriatur ex ira, quia dicitur Proverb. 11. Vbi superbia, ibi contumelia: sed ira est uitium distinctum a superbia, ergo contumelia non oritur ex ira. ¶ 2. Praet. Proverb. 20. dicitur. Omnes stulti miscetur contumeliosis: sed stultitia est uitium oppositum sapientiae, ut supra habitum est: ira autem opponitur mansuetudini, ergo contumelia non oritur ex ira. ¶ 3. Praet. Nullum peccatum diminuitur ex sua causa: sed peccatum contumeliae diminuitur, si ex ira proferatur: grauius. n. peccat qui ex odio contumeliam infert, quam qui ex ira, ergo contumelia non oritur ex ira.

SED CONTRA est, quod Gregorius 31. Moralium dicit, quod ex ira oriuntur contumelias.

RESPON. Dicendum, quod cum unum peccatum possit ex diuersis oriri, ex illo tamen dicitur principalius habere originem, ex quo frequentius procedere consuevit propter propinquitatem ad finem ipsius. Contumelia autem magnam habet propinquitatem ad finem irae, qui est uindicta. Nulla. n. uindicta est irato magis in promptu, quam inferre contumeliam alteri: & ideo contumelia maxime oritur ex ira.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod contumelia non ordinatur ad finem superbiae, qui est celsitudo: & ideo non directe contumelia oritur ex superbia. Disponit tamen superbia ad contumeliam, in quantum illi, qui se superiores aestimant, facilius alios contemnunt & iniurias eis irrogant. Facilius enim irascuntur, utpote reputantes indignum quicquid contra eorum uoluntatem agitur.

AD SECUNDVM dicendum, quod secundum Philosophum in 7. Ethicorum, ira non perfecte audit rationem. Et sic iratus patitur rationis defectum, in quo conuenit cum stultitia. Et propter hoc ex stultitia oritur contumelia secundum affinitatem, quam habet cum ira.

AD TERTIVM dicendum, quod secundum Philosophum in 2. Rhetoric. iratus intendit manifestam offensam, quod non curat odians. Et ideo contumelia,

Infr. q. 73. ar. 1. q. ad 3. & q. 158. ar. 7. cor.

q. 46. ar. 1.

Lib. 31. c. 31. a medi.

Lib. 7. c. 6. in prin. tom. 5.

Lib. 2. c. 4. declinando ad finem, tom. 6.

que importat manifestam iniuriam, magis ad iram, quam ad odium.

QVAESTIO LXXIII.

De Detractione, in quatuor articulos diuisa.

OSTEA consideranda est de detractione. Et circa hoc queruntur quatuor.

- ¶ Primo, Quid sit detrahitio.
¶ Secundo, Vtrum sit peccatum mortale.
¶ Tertiò, De comparatione eius ad alia peccata.
¶ Quartò, Vtrum peccet aliquis audiendo detractionem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum detrahitio conuenienter diffinitur, quod est denigratio aliena fama per uerba.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod detrahitio non sit denigratio aliena fama per occulta uerba, ut a quibusdam diffinitur. Occultum enim & manifestum, sunt circumstantiae non constituentes speciem peccati. Accidit enim peccato, quod a multis sciatur, vel a paucis: sed illud, quod non constituit speciem peccati, non pertinet ad rationem ipsius, nec debet poni in eius diffinitione: ergo ad rationem detrahitio non pertinet, quod fiat per occulta uerba.

¶ 2. Praet. Ad rationem fame pertinet publica notitia. Si ergo per detractionem denigretur fama alicuius, non poterit hoc fieri per uerba occulta, sed per uerba manifesta dicta.

¶ 3. Praet. Ille detrahit, qui aliquid subtrahit, vel diminuit de eo, quod est: sed quandoque denigratur fama alicuius, etiam si nihil subtrahatur de veritate, puta, cum aliquis uera crimina alicuius pandit: ergo non omnis denigratio fame est detrahitio.

SED CONTRA est, quod dicitur Ecclesiastico 10. Si mordet serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occulte detrahit: ergo occulte mordere fama alicuius, est detrahere.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut facto aliquis nocet alteri dupliciter, manifeste quidem, sicut in rapina, vel quicumque uolentia illata: occulte autem, sicut in furto, & dolosa percussione: ita etiam uerbo aliquis dupliciter ali-

quam laedit: Vno modo in mani-
 festo, & hoc fit per contumeliam,
 ut supra dictum est: * alio modo
 occulte, & hoc fit per detractionem.
 Ex hoc autem quod aliquis mani-
 feste uerba contra alium profert,
 uidetur eum paruipendere, unde
 ex hoc ipso dehonoriatur: & rō
 contumelia detrimentum affert
 honori eius, in quem profert. Sed
 qui uerba contra aliquem profert
 in occulto, uidetur eū uereri mag-
 nis, quā paruipendere: unde nō
 directe infert detrimentum hono-
 ri, sed fame, in quātum hōi uer-
 ba occulte profert, quātum in
 ipso est, eos qui audiunt, facit ma-
 lam opinionem habere de eo, cō-
 tra quem loquitur. Hoc enim in-
 tendere uidetur, & ad hoc con-
 natur detrahens, ut eius uerbis cre-
 datur. Vñ patet q̄ detraçtio dif-
 fert a contumelia dupliciter. Vno
 modo, quantum ad modum pro-
 ponendi uerba: quia scilicet con-
 tumeliosus manifeste contra ali-
 quem loquitur, detractor autem
 occulte. Alio modo quantum ad
 finem intentum, siue quantum
 ad nocumentum illarum, quia
 contumeliosus derogat honori,
 detractor fame.

AD PRIMUM ergo dicendū,
 quod in uoluntariis commuta-
 tionibus, ad quas reducitur om-
 nia nōcum ēta proximo illata uer-
 bo, uel facto, diuersificat rōnem
 peccati occultum, & manifestū,
 quia alia est rō inuoluntarii per
 uolentiam, & per ignorantiam,
 ut supra dictum est.

AD SECUNDUM Dicendū
 quod uerba detractionis dicuntur
 occulta non simpliciter, sed per
 cōparationē ad eū, de quo dicuntur
 quia eo absente, & ignorante di-
 cuntur: sed contumeliosus in fa-
 ciem contra hominem loquitur.
 Vnde si aliquis de alio male lo-
 quatur coram multis eo absente,
 detraçtio est: si autem eo solo prae-
 sente contumelia est, quamuis et
 si uni soli aliquis de absente malū
 dicat, corrumpit famam eius, nō
 in toto, sed in parte.

AD TERTIUM Dicendū,
 quod aliquis dicitur detrahere,
 non quia diminuit de ueritate,
 sed quia diminuit famam eius:
 quod quidem fit quandoque di-
 recte, quandoque indirecte. Dire-
 cte quidem quadrupliciter. Vno
 modo, quando falsum imponit
 alteri: secundo, quando peccatū
 adauget suis uerbis: tertio, quādo
 occultum reuelat: quarto, quan-
 do id quod est bonum, dicit ma-
 la intentione factum. Indirecte
 autem uel negando bonum al-

terius, uel malitiose reticendo, uel minuendo.

ARTICVLVS II.

Utrum detraçtio sit peccatum mortale.

AD SECUNDUM sic pro-
 cediū: Vñ, quod detra-
 çtio non sit peccatum mortale.
 Nullus enim actus uirtutis ē pec-
 catum mortale: sed reuelare pec-
 catum occultum, quod sicut di-
 ctum * est, ad detractionem perti-
 net, est actus uirtutis, uel charita-
 tis, dum aliquis fratri peccatum
 denuntiat, eius emendationem
 intendens: uel etiam est actus iu-
 stitiæ, dum aliquis fratrem accu-
 sat. ergo detraçtio non est pec-
 catum mortale.

¶ 2 Præf. Super illud Prouerb. 24.
 Cum detractoribus ne commi-
 scaris, dicitur glof. Hoc specialiter
 uitio periclitatur totum genus hu-
 manum: sed nullum peccatum
 mortale in toto humano genere
 inuenitur, quia multi abstinent a
 peccato mortali: peccata autem
 uenialia sunt, quæ in omnibus in-
 ueniuntur. ergo detraçtio est pec-
 catum ueniale.

¶ 3 Præf. Aug. in homil. * de igne
 purgatorio, inter peccata minuta
 ponit, quando cum omni facilita-
 te, uel temeritate maledicimus,
 qd̄ pertinet ad detractionē. ergo
 detraçtio est peccatum ueniale.

SED CONTRA est, quod
 Rom. i. dicitur, Detractores Deo
 odibiles: quod ideo additur, ut di-
 cit̄ glof. ne leue putetur propter
 hoc, quod consistit in uerbis.

RESPON. Dicendū, q̄ sicut
 supra dictum * est, peccata uer-
 borum maxime sunt ex intentio-
 ne dicentis diiudicanda. Detra-
 çtio autem secundum suam rō-
 nem ordinatur ad denigrandum
 famā alicuius. Vñ ille, p̄ se loque-
 do, detrahit, q̄ ad hoc de aliquo
 obloquitur eo absente, ut eius fa-
 mā denigret. A uerbo autē alicui
 famā, ualde graue est, quia inter-
 res temporales uidetur fama esse
 pretiosior, per cuius defectum ī-
 peditur homo a multis bene agē-
 dis. Propter quod dicitur Eccles.
 41. Curā habe de bono nomine:
 hoc n. magis permanebit tibi, q̄
 mille thesauri magni, & pretiosi:
 & ideo detraçtio, per se loquēdo,
 est peccatum mortale. Contingit
 tamen quandoque q̄ aliquis di-
 cit aliqua uerba, per quæ dimini-
 tur fama alicuius non hoc inten-
 dens, sed aliquid aliud: hoc autem
 nō est detrahere p̄ se, & formaliter
 loquēdo, sed solū materialiter,

qui confitentes peccata propria, dicitur imprudenter confessori in quo confidit, personam, cum qua grauisime peccauerunt, & similibus.
 Ex his enim aut non laeditur fama proximi, quia quaerunt magis tegere scientes, quam ut etiam quis hæc suspicetur: uel parum laeditur: quia propterea non impeditur a bonis uultu consequendis, & uentus notitia infamia, non nisi secundum quid, remote consistit, si in illo consistit, & uerum, licet occultum, dictum est. Et ad hunc casum reducitur circa secreta fidei commissi peccati confitenti a secreta persona, ut possit prouidere sibi, uel alteri, & huiusmodi, quando hæc sunt cum indirecta reuelatione oculi criminis. Nō est autem huiusmodi mortale peccatum: quia non notabiliter laeditur fama proximi in effectu, neque in intentione.

¶ In eodem art. 2. dicitur
 ubi occurrit circa illa uerba, Quia hoc ex ipso genere uerborum habet rationem peccati mortalis. Et est ratio dubia, quia ly hoc, de monstrat dicere uerba, per quæ dimini-
 tur fama alterius in his, quæ spectant ad honestatem uitæ, ut patet ex contextu litteræ: & sic intelligitur, aut gratia materię turpis. & hoc non: quia consistit quod ex ipso genere uerborum non constituitur maius peccatum, quam turpiloquium, scurrilitas, & si quid huiusmodi ē, quæ non esse ex suo genere peccata mortalia Apolto. ad Eph. quinto capitul. insinuat, & glof. Remigii ibidem notat. Quomodo ergo uerificabitur q̄ ex ipso genere uerborum sit peccatum mortale? Aut gratia peccati mortalis significati per hæc uerba in altero, de quo est sermo, puta quia per hæc uerba dicitur adulter, aut fornicator &c. Et hoc non: quia quum iniustitia sit ex suo genere peccatum mor-

Lecis supra art. 1. in d. 3.

Ar. pecced. ad 3.

* Homil. de sanc. 41. Est ser. 4. in die animarū ante mediū. Et est serm. 14. in ordine S. Thom. 16.

glof. ordina ria ibidem.

¶ 62. art. 3

D. 595.

Super quali. septima q̄metertis articulum secundum.

N articulo secundo eiusdem 73. q. nota detractionem materialiter, scilicet non animo detrahendi, non esse regulatim mortale peccatum: per accidens tamen posse esse mortale, si notabiliter laedit famam proximi. Sed aduerte, quod non laeditur fama proximi, saltem notabiliter ex hoc, quod narratur sacro crimine eius tali perlonge, apud quem perinde erit ac si non eset dictū, ut contingit in colloquio inter uirum, & uirum de crimine filiorum, & cōfessionibus eorum,